

NEŠTO O NOĆNIM PLANINARSKIM MARŠEVIMA

Povodom 30. jubilarnog noćnog planinarskog marša u Fruškoj gori, koji će se ove godine održati u noći između 6. i 7. novembra, zamoljen sam od predsednice Društva, Magdalene Seleši, da napišem „nešto“ o noćnim marševima. Obzirom da se u Društvu i van njega malo govorilo i pisalo o noćnim marševima, i to uglavnom, u vidu najave i davanja osnovnih obaveštenja: kada i gde će se marš održati; mesto, vreme okupljanja i polaska; koliko je staza duga i koliko ima uspona; šta obući, šta obući i šta poneti; mogućnost prevoza; gde i kad se marš završava i sl. Izuzetak su bili pozivi i programi za noćne marševe održane 1992. i 1993. godine. Tada je gospodin Ilija Petrović, naš vodič, dao opširniji tekst o oslobođenju Novog Sada u Prvom svetskom ratu.

Sećam se da su me u razgovoru, više puta, pitali planinari, oni koji ne idu na noćne marševe, i moji prijatelji koji takođe ne planinare, „šta sam to lepo video na noćnom maršu?“ Pomislim, evo zgodne prilike da pokušam i njima da odgovorim.

Planinarsko smučarsko društvo „Poštar“ Novi Sad, povodom oslobođenja Novog Sada, od 1981. organizuje noćne partizanske marševe u Fruškoj gori. Prvih 10 marševa održavali su se u noći, vikendom najbližem 23. oktobru, danu oslobođenja Novog Sada od okupatora u Drugom svetskom ratu. Narednih 19 godina održavaju se u noći prvog vikenda u novembru, povodom 9. novembra, dana oslobođenja u Prvom svetskom ratu, i od tada se nazivaju Noćni planinarski marševi u Fruškoj gori. Kuriozitet ovih noćnih marševa je i to što se nikad dva puta uzastopno nije išlo istom trasom, a prvih deset marševa se uvek išlo novom trasom. Ova akcija je ušla u kalendar akcija Planinarskog saveza Vojvodine.

Do sada je na marševima učestvovalo preko 2000 planinara iz 48 planinarskih društava, odnosno građanstva. Po jednom maršu je prosečno učestvovalo 69 planinara, premda poslednjih godina učestvuje i preko 100 osoba. Polovinu učesnika daju novosadska društva „Poštar“ i „Železničar“. Najviše pređenih noćnih marševa imaju naši članovi Cvetin Ristanović (25) i Borivoje Veljković (23), kao i Milivoje Kiždobranski (23) iz novosadskog Železničara.

Samo nekoliko uvodnih napomena, da se podsetimo, ko su, a ko nisu planinari i šta su to noćni marševi.

Nisu planinari neka sterilna grupa ljudi koja je zabasala u planinu, pa se batrga po planinskim bespućima i vrletima; kako to „zli jezici“ znaju da kažu „sa glavom u rancu, a nogama u klanču“. Oni su, kao i svi ostali ljudi, od krvi i mesa, razumni, odgovorni, osećajni i imaju mana i vrlina. Razlikuju se samo po tome, što više od ostalih ljudi vole prirodu i češće organizovano odlaze u planine, radi druženja i uživanja. Vremenom im to pređe u naviku, pa svo svoje slobodno vreme provode u prirodi i planinarenju. I još nešto. Planinari nisu lišeni ljubavi. Naprotiv, tu su u prednosti u odnosu na druge ljude, jer druženje, zajedničke šetnje, bezbrižnost, blizina i (u ovom slučaju) pomrčina, učine svoje. Dovoljno je da kresne i mala varnica, pa da bukne plamen i rasplamsa se ljubav. Što kod planinara nije redak slučaj.

Noćni marš nije za planinare „spavalice“, koji su navikli da svaku noć u određeno vreme moraju biti u krevetu. A neke šetnje i hodanje noću po planini im je neshvatljivo. Pa ako se nekad i nađu u noćnoj koloni, odmah počinju sa pitanjima: kad će stići; koliko još ima do cilja; kakva je staza dalje; koliko su do sada prešli i sl. I tako celu bogovetnu noć.

Međutim, planinari „noćobdije“, njih uopšte ne interesuje: kuda i gde idu; kada će stići; kakvo je vreme; koliko je staza duga itd. Oni smatraju da su privilegovani samim tim, što im je pružena prilika da celu noć, pod zvezdanim nebom, provedu u planini. Zar je to malo? Svako društvo im prija. Uvek su zadovoljni i dobro raspoloženi.

Jedno je ipak sigurno, da svaki osvedočeni planinar nosi u sebi klice radoznalosti i avanturizma. One ga uvek podsećaju, opominju i vuku i danju i noću u planinu. Čak i onda, kad više ne bude mogao ići, one će ga, kroz sećanje, voditi utabanim stazama, kojima je nekada prošao. Ovakvih planinara je najviše na noćnim marševima.

Svi znamo da se marševi odvijaju u prostoru i vremenu, sa grupom ljudi u pokretu. Pod noćnim marševima u planinarskom smislu, podrazumeva se da grupa ljudi, tokom noći u uređenoj koloni, disciplinovano i bezbedno pređe planiranu relaciju u predviđenom vremenu.

Uvek treba imati na umu da se marševi održavaju u dubokoj jeseni, kada su dani kratki, a noći duge i hladne. Retka su mesta i prilike za zastajkivanja i kraća zadržavanja, a o nekim većim odmorima nema ni govora. Naglašavam, na noćnim marševima veoma je važno da se kolona ne prekida.

U ovih 29 godina trajanja, noćni marševi su izvođeni u svim vremenskim uslovima i to po: suvoj stazi, stazi posutoj lišćem, pomrčini, mesečini, kiši, blatu, snegu, mrazu, vetru i slično. Čak smo

jedan noćni marš 1991. godine, kad se u neposrednoj blizini Fruške gore pucalo i danju i noću, održali po danu. Ali da bih koliko-toliko dočarao atmosferu na noćnim marševima, smatram da bi najbolje bilo da pokušam opisati onaj iz 1984. godine, po mom uverenju, kao najinteresantniji i prošlogodišnji noćni marš, kao najsvežiji.

STIĆI PRE SVITANJA

Ovaj marš održan je 20/21 oktobra 1984. Godine. Naziv marša je preuzet iz istoimenog filma, koji govori o bekstvu zatvorenika iz sremskomitrovačkog zatvora i njihovom naporu da se pre svitanja domognu Fruške gore.

U subotu 20. oktobra, održano je na planinskoj kosi Radovanac u Fruškoj gori orijentaciono takmičenje pod nazivom „Kup oslobođenja Novog Sada“. Nas nekoliko je odmah po završetku takmičenja, prosto, odjurilo na autobus, koji će učesnike noćnog marša odneti u Sremsku Mitrovicu.

Uz put smo u predelu Ležimira na jednom usamljenom salašu, posetili mali zoološki vrt. U njemu smo videli: par paunova kako se šepuri, kokice morke, malog ponija i neku vrstu japanskih crnih pataka. Videli smo još i kaveze i kućice-skloništa za lisice, srne i divlju prasadu, ali te životinje nisu izlazile iz skloništa, ili ih tada nije bilo.

U Sremskoj Mitrovici položili smo venac na spomenik i odali poštu poginulim oslobodiocima Mitrovice. Na brzinu smo se snabdeli hranom i pićem, kome je to nedostajalo i ponovo ukrcali u autobus, koji će nas sada prevesti do sremskog sela Mandelos.

U predelu Mandeloska planina, izlazimo iz autobusa. To je omanje vikend naselje na malo izdignutoj površini zemlje.

U ovo divno, toplo oktobarsko veče, posmatram nebo, okolinu i ceo predeo. Sunčev kotur je rumen i blago lebdi na zapadnom horizontu, spreman da svakog trenutka potone u mračno more na kraju ravnice. Na plavom nebu, zvezde tu i tamo stidljivo prosvetlucaju. Vazduh je vlažan, a svuda oko nas se vidi i oseća smiraj današnjeg dana.

Krenuli smo. Na čelu kolone je Mile Stevanović iz Šida. Tada, a i više godina kasnije, aktuelni prvak Jugoslavije u orijentacionom krosu. Išli smo poljskim i šumskim putevima, a povremeno i stazom, podno krečanskih jama, pravcem zapad-severozapad. Šuma je pod vegetacijom. Noć je vedra, ali bez mesečine. Nešto pre deset sati uveče, stigli smo u Šišatovac i odmah nagrnuli u jednu kafanu u naselju. Kako smo mi onako bučni i „divlji“ pravo iz šume ulazili u kafanu, tako su „pitomi“ domaći gosti polako i nečujno izlazili iz kafane. I u jednom trenutku, ostali smo sami i bili jedini gosti u kafani. Po meni, ličili smo više na okupatore, nego na goste.

Kafanu je držao, ili bar u njoj radio, jedan stariji gospodin, reče da je borac ili prvoborac, ne sećam se, kao što mu se ni imena više ne sećam. Kad je saznao da smo mi još sinoć krenuli iz Mitrovice i da pre svitanja treba da stignemo u Markov do, kod Vizića, starina se potpuno raznežio. Još kad mu je jedan Somborac – planinar, u toj buci na uvo zapevao poznatu pesmu: „Kad su Sremci krenuli iz te Fruške gore“, stari je zaseo sa nama, prigrlio nas i sa nama časkao i veselio se do kraja. Naše devojke planinarke, umesto njega su nas posluživale.; točile su piće, kuvale kafu, prale čaše i naplaćivale. Posle sat ipo, dva vremena provedenog u kafani, u polasku opet deo pesme „Ugledaše Majevicu, brda joj se plave“ – čestitu starinu ražalili smo do suza. Ispraća nas uz eho pesme „Brda joj se plave“.

Rastasmo se nekako od našeg domaćina i laganim hodom kroz šumu Petkovića, idemo uz brdo Cakalovo, ka Rohalja bazama.

Ponoć je već odavno prošla. Od Šišatovaca idemo neprekidno, korak po korak, stopu po stopu, reč po reč, i ća-ću sa saputnikom, uz samo dva kratka zastoja, da pristignu zaostali. Još uvek prolazimo kroz čestare Đipšanskog Kišezeza, iz koga, kroz predeo Matora šuma, silazimo u đipšansku dolinu. U prolazu pored Kerskog dola, osećamo naglo zahlađenje i jako vlažnu travu, što nam je nagoveštavalo skorbu. Ubrzo, sasvim desno od nas, gore u planini, primećujemo da zatrepere neka svetla. Kažu, to je Vizić. A mi, željni predaha i osveženja, u hodu budni sanjamo i maštamo o krčmi u planini, čija se svetla vide tamo u daljini. Prođosmo pored dve zgrade i uskoro nas put dovede do šumske kuće, za koju rekoše da je lovački dom.

Polako ulazimo i pipajući u polumraku, sedamo i ležemo na savim go pod pored zida, pokušavajući da nađemo pogodno mesto.

„Zatvaraj vrata!“ povika neko iz ugla.

„Zatvaraj vrata!“ prodera se ponovo onaj isti glas.

„Što, zašto?“ reče onaj najbliži vratima, pokušavajući da napipa bravu.

„Zatvaraj vrata, ući će svitanje, mi smo ionako pre stigli“ reče sada sasvim mirno onaj isti glas od malopre.

Hladno je. Pokušavamo da se pokrijemo jaknama i kabanicama, skupljajući i pružajući premorene noge, koje su već počele da se hlade i da trnu. Tvrd pod žulja, a umor ne da da zaspimo. Razmišljam, bogu hvala, ovo je kraj našeg marša, našeg šetanja, našeg umora i našeg bdenja. Ali, avaj, prevario sam se. Nije tako bilo. Čekalo nas je drugo poluvreme. Dok se mi meškoljimo, začu se brektanje traktora. Po zvuku procenjujemo da je pred domom. Čuje se još neka škripa i istovar. Neki od budnih planinara proviruju, izlaze i ponovo se vraćaju. Kažu, „istovaruju klupe i stolove“. Stiže još jedan traktor. Čuje se lupkanje i zveckanje posuđa i escajga. Polako i mi ustajemo i izlazimo napolje. Jutro je sveže i sunčano. Vatra pucketa i na njoj, u kotlu krčka svinjski paprikaš. Nekoliko meštana je tu, oko vatre i posuđa, nameštaju i brišu stolove i klupe. Mi, onako pospani, umorni i izgužvani, kao dezerteri šetamo okolo, pa malo – malo navratimo pored vatre. Flaša domaće rakije (mislim da je bila lozovača) kruži od ruke do ruke, uz tradicionalni pozdrav „ajd živeli!“

Jutarnje sunce je sad visoko odskočilo iznad visa Prdipolje.

Pronese se glas da se pripremimo za smotru. Na brzinu se mi ispravismo, isprismo i postrojismo pored stolova. Ilija Petrović, kao zamenik komandanta marša (tada smo imali i komandante), proveri da li je sve u redu i raportira komandantu Marku Josimoviću – Čiči. (jedinom od nas, učesniku NOB-a), sa „Druže komandante, četa je spremna za smotru!“ Čiča nasloni desnu ruku na arkadu i dugim koracima promaršira ispred stroja i pozdravi nas sa „Drugovi planinari, zdravo!“ Mi jednoglasno otpozdravismo „Zdravo!“ Pade i komanda „Na mestu voljno!“ U tom času, čini mi se, nekako smo živnuli i osećali se ponosni, vredniji i važniji. Sećam se da nikada pre tog marša, a i posle njega nismo praktikovali i nismo imali ni prilike za te, isključivo vojne izraze, kao: četa, stroj, smotra, raport, pozdrav, mirno, voljno, komandant i sl.

Posedasmo za sto i poslužismo se pićem, a uskoro je bio i paprikaš gotov. Poče ručak, a ubrzo stiže i vino. Ručak je protekao uz veseo i šaljiv razgovor sa meštanima. Posle ručka odlazimo svi u Vizić, da vidimo spomenik, koji je juče otkriven. Dok nam je predstavnik NOR-a iz Mesne zajednice govorio o žrtvama koje je Vizić imao u Drugom svetskom ratu, nas su sve redom posluživali vinom, ne pitajući „Ko je iz Kovina?“ Vino je točeno iz domaćih podruma, a soda i kisela voda su donošene iz kafane. Nama je to bilo neobično, pa jedan šaljivdžija prokomentarisao: „Šta ćete, sremačka posla, ljudi se drže tradicije. Tako su im i stari radili pre rata.“ Vidim, dosta planinara je natankovalo vina u čaturice, a neki su se snašli, pa napunili kanistere za poneti. Uz put, pitam jednog sa balonom punim vina „Šta je, zar je vino tako dobro, pa ste ga poneli kući?“ „Vino je odlično,“ nastavi on; „a jesi li ti, momče, čuo za onu pesmu: U tom Somboru, svima na volju

svega ima, toj istina.

Tam i žene piju vina

U tom Somboru.

Pa mi našim ženama moramo poneti dobrog vina.“ Mislim – blago njima. Ali, kako stvari stoje, sumnjam da će to vino u kompletu stići do Sombora.

U ranim popodnevnim časovima, na autobuskoj stanici u Novom Sadu, pozdravljamo se sa našim dragim prijateljima Somborcima. I tu je, tek tada, praktično bio kraj našeg noćnog marša.

Šta reći za ovaj naš noćni marš. Sa odlaskom i povratkom, trajao je dva dana i jednu noć. Sticajem raznih okolnosti, za njega je bilo vezano, ili prikačeno, nekoliko usputnih događaja i doživljaja. Šestoro nas je učestvovalo na orijentacionom takmičenju, posvećenom oslobođenju Novog Sada. Uz put smo u Ležimiru obišli mali ZOO vrt. U Sremskoj Mitrovici, odali smo poštu i položili venac na spomenik oslobodiocima Mitrovice. Nezaboravan predah u Šišatovcu. U Viziću smo dočekani i ugošćeni, malte ne, kao oslobodioci. Dan ranije, prilikom otkrivanja spomenika, oni su bili obavešteni o našem dolasku. Sa tim činom, bili su posebno počastvovani. Ovo nam sve govori da su planinari tada bili i ostali, onaj bolje informisani i organizovani deo našeg društva. Uvek su se, na pravom mestu, našli u pravo vreme. Razmišljam dalje, gde sve planinari stignu i u kojoj sve „čorbi budu mirođija“. To je sve bilo sa drugima i za druge, a ono lično doživljeno za ova dva dana i noć, svaki planinar trajno zadržava u svom srcu, samo za sebe, kao posebnu dragocenost.

STAZOM ISTORIJSKIH SPOMENIKA

Ovaj marš održan je u noći 7/8 novembra 2009. godine. Takav naziv je dobio spontano, među nama, tek posle najavlivanja i provere trase marša na terenu.

Aleksandar Simeonov, vodič na maršu, podneo je u društvu usmeni i pismeni izveštaj. Korektan, sažet, jasan i kompletan, sa svim neophodnim podacima. Priložene su i dve fotografije iz planinarskih domova na Stražilovu i Popovici. Isećak karte – sekcije R=1:200.000, na kojoj se vidi cela trasa marša, sa naznačenim detaljima i grafički profil staze, sa svim usponima i silascima, skinut sa GPS-a. Dakle, sve bitno, ništa suvišno. Na sastanku u Društvu, bilo je nekih prigovora na dužinu staze, ali i više pohvala. Davno je Vuk Stefanović Karadžić zapisao: „Svetu se ne može ugoditi.“

Kao jedan od organizatora i učesnika ovog marša, mislim sve najbolje, kako o maršu, tako isto i o izveštaju. Ipak bih za ovo „nešto“ izneo neko svoje viđenje dešavanja na trasi i oko nje, pre i u toku trajanja marša, kao i nekoliko reči o spomenicima, pored kojih smo tu noć prošli. Zapažanja su, naoko, bezvredna i zanemarljiva, ali koja, nadam se, mogu interesovati buduće učesnike noćnog marša.

U toku meseca oktobra, tri puta smo po danu, radi provere, obišli trasu noćnog marša. Bilo je to, po krojački: triput meri, jednom seci. Polovina staze je otvoren prostor, a druga polovina vijuga kroz šumu, koja je još pod vegetacijom. Staza je celom svojom dužinom bila suva, čista i lako prohodna.

Kiša je prethodnih dana povremeno padala i raskvasila zemlju. A i tu noć, pre polaska, počela je sipiti. Doduše, sitna, sipi i škropi i jedva smo se popisali. U toku noći, uz put, povremeno je kapala, sipila, pa prestajala, pa opet sipila i nije uvek trebao kišobran. Ali svejedno, u toj tami, magli ili oblaku, zasićenost vazduha je veoma velika, pa smo ispod kabanica bili mokri.

U polasku, naš vodič je kratko pozdravio učesnike ovog marša. U kratkim crtama, izneo je istoriju marša, rekao koliko nas ima i saopštio pravila noćnog marša, kojih se moramo pridržavati.

Od starta, pa do Podvezirca, išli smo asfaltnim ili makadamskim putem, sa tvrdom podlogom. Ulice kojima smo prolazili, bile su, uglavnom, osvetljene. Kad smo napustili put i levo, uz voćnjak i livadu, na usponu smo usporili hod, praveći svak sebi odgovarajuće, kratke serpentine. U tom hodu, dođe mi na um misao, kako se Dalmatinci hvale da su im magarci izmislili serpentine, pa ih zato ne zovu magarcima, nego tovarima. Ali ako nekome zbog nepromišljenog postupka, kažu da je magarac, oni mu i kažu da je magarac, tobože, da se tovar ne bi naljutio.

Za oko sat vremena, svi smo stigli do mermernog spomenika na Vezircu, obeležja bitke kod Petrovaradina, koju još nazivaju Varadinski rat. Naime, Turci su sa ogromnom vojskom oko 200.000 ljudi, pod komandom Damad Ali paše, napali tvrđavu, koju je sa oko 70.000 ljudi branio austrijski vojskovođa Eugen Savojski. Odlučujuća bitka odigrala se u noći 5. avgusta 1716. godine na Vezircu, u kojoj je veštom taktikom i sjajnim manevrom, Turcima nanet strahovit poraz. U stvari, Savojski je prethodnih dana, možda, i polovinu svoje vojske prebacio preko Dunava u Bačku i stacionirao po šumama u okolini Futoga. Osvežen odmornim, novoprstiglim snagama, koje su se kritičnog dana, pod okriljem noći, čamcima, šajkama i splavovima prebacile na desnu obalu Dunava, on je munjevitim napadom na prepad, udario i prodro iz pozadine, duboko u srce turskog logora, gde je smrtno ranjen turski zapovednik. A u vojsci je, uz velike gubitke, nastalo rasulo. I dok su turski nizami, koji su opsedali tvrđavu, saznali za poraz, Damad Ali paša je izdisao u crkvi svetog Nikole u Sremskim Karlovcima. Posle ovog poraza, Turci se nikad više nisu vratili u ove krajeve.

Sve ovo, izneto o petrovaradinskoj bici, tu je na licu mesta, pored spomenika, naš vodič, u kratkim crtama, rekao učesnicima ovog marša.

Da ne zaboravim. Pri samom polasku od spomenika, u tom polumraku, priupita me neko od učesnika marša: „A gde je ovde bio harem?“ Bio sam zatečen. Znam samo da su sultani imali hareme, a za ostale: vezire, paše, age, begove, dahije, kabadahije itd, ne znam. Ali sam, ipak, rekao: tu negde, u žbunju. „Aha, ništa bez žbunja, kao i sada“ odbrusi on.

Pri usponu na Vezirac, pogledam unazad i vidim kako iz pomrčine izviru rojevi „svitaca“. To svetle baterijske lampe dolazećih planinara, koji se penju uz malo pre pomenutu livadu. Kako se vide samo svetla lampi, a ne i ljudi koji koračaju, izgleda na trenutak, da se svici sudaraju.

U poslednjoj krivini puta na Čeratu, prilikom silaska ka planinarskom domu na Stražilovu, moglo se u pomrčini i vidokrugu izbrojati i po tridesetak „svitaca“. Iskusni planinari znaju de se i u mrkloj noći oči prilagode mraku, pa se može pažljivo hodati. Ali, zaobići kaljuge i lokve na putu ispunjene vodom, bez baterijske lampe, nije moguće.

I tako, u ovoj mračnoj i tamnoj noći, sledećih devet kilometara idemo otvorenim terenom, uglavnom poljskim putevima, raskvašenim, blatnjavim i klizavim. Njive su poorane i usevi uglavnom zasejani. Traktori su mestimično naneli zemlju i razvalili puteve, pa se ponegde i ne raspoznaju. Cipele sa slabim vibronom, prilikom iskoraka, obavezno proklizavaju u stranu, ali i cipele sa dobrim vibronom, podižu veće količine blata, pa se ne zna šta je gore. I opet, šljap, šljap, mljac, mljac, korak po korak, stopu po stopu, sve do Stražilova, pa do Selišta.

U planinarskom domu na Stražilovu je veselo. Dom je pun mladih, a iz muzičkih uređaja trešti glasna muzika, uz koju pevaju i igraju. Ovde će nam se priključiti i petnaestak planinara „Viline vodice“ iz Bukovaca. Tu smo napravili celosatnu pauzu. Dok obaveštavam da za pet minuta polazimo, oni još jače pevaju. Izlazim napolje da i druge obavestim o polasku. Na stepeništu jedan „zaljubljeni tetreb“, unese mi se u lice, da bih ga bolje čuo:

„Stan! Stan! Stani zoro!

Kuda žuriš tako?!

I ja imam jade svoje!

Meni nije lako!“

Pravo da vam kažem, ni meni nije lako.

Spomenik na Masnoj čupi je obeležje planinarske istorije. Naime, oko 150 do 200 metara severno od današnjeg spomenika, postojao je iznad puta na čistini, zabunareni izvor pitke vode. Na njega su rado dolazili: seljani, čobani, lugari, lovci, planinari i ostali putnici namernici i ostali stanovnici šume. Na đurđevdanskom uranku, daleke 1924. godine, idući od Stražilova ka grebenu Fruške gore, na izvoru su se našli novosadski planinari, i tu, za vreme predaha se dogovorili da osnuju planinarsko društvo. Osnovani su ga pet meseci kasnije. Spomenik je skromna, zidana, kamena piramida, sa ispisanim imenima trinaest planinara učesnika tog dogovora. Podigli su ga ambiciozni i vredni planinari 77 godina kasnije. Izvor je jednog kišnog proleća, pedesetih godina prošlog veka, u eroziji skliznuo u Karlovački potok. Samo u kasnu jesen i rano proleće, osamdesetih godina prošlog veka, na kratko u čestaru, gde je nekad bio izvor, mogao se primetiti po neki pištavac, ili lokva ispunjena vodom.

Kad smo izašli na asfaltni put naspram Stolova, pa do Kraljeve stolice (vojska) išli smo, uglavnom asfaltom i tako izbegli blato na paralelnoj šumskoj stazi.

Na Iriškom vencu, kota 509m, podignut je sredinom pedesetih godina prošlog veka, grandiozni, monumentalni spomenik herojskoj borbi naroda Vojvodine u Drugom svetskom ratu. Kako su na mitinzima u to vreme, vojvođanski političari voleli da kažu.

Na našoj trasi, prošli smo još i pored neobebeženih spomenika najnovije istorije. Tako reći istorije od juče. Zlog proleća 1999. godine, savremeni Vandali su modernim oružjem u tromesečnim napadima iz vazduha, trajno osakatili TV toranj na Iriškom vencu (kota 516m) i do temelja srušili i uništili zgradu i uređaje na Kraljevoj stolici (kota 503m).

Ka planinarskom domu na Popovici prilazimo, ili bolje reći, silazimo asfaltnim putem, i tu se tek čuje bat koraka umornih planinara, koji pristižu u buljucima, više vukući noge, nego koračajući. Čuje se samo: trapa tapa, trapa tapa, tup trup, tup trup, pa opet: trapa tapa, trapa tapa, tup trup, tup trup.

Do četiri sata i trideset minuta, svi smo stigli do planinarskog doma. Dok dovodimo u red obuću i odeću, vajka se jedan učesnik marša: „Šta da kažem svojoj dvanaestogodišnjoj kćerki? Zadužila me da noćas obratim pažnju i da na nebu vidim zvezdana kola Velikog i Malog medveda. Reći ću joj da u šumi uopšte nema medveda, a ni na nebu parkiranih njihovih, zvezdanih kola. Nema ni zvezda, nema ni meseca, nema ni neba!“ reče čovek, protrese noge i zakorači preko praga u dom.

U planinarskom domu, kao i uvek – prijatno, suvo i toplo, a svima vreo čaj za kraj.

Smisao cele ove priče je samo podsećanje na neko prošlo vreme. U stvari, to je pokušaj da se od zaborava otrgnu neki mali događaji i doživljaji iz života jedne grupe običnih, dobronamernih ljudi, koji su voleli planinarenje i Frušku goru.

Ovako ili slično, može se napisati o svakom od skoro trideset noćnih marševa. Svaki čovek ih na svoj način vidi, oseća i doživljava. Sećanje na staze kojima su ljudi u maršu prošli, trajaće dok god bude bilo živih učesnika marševa i njihovih potomaka, kojima su oni ispričali ili preneli svoje noćne avanture iz Fruške gore.

Ali, neminovno je da će sve to, vremenom, jednog dana prekriti trava zaborava, čitaj - veo zaborava. Fruškom gorom će tada hoditi neka druga mladost, koja će gaziti nekim svojim stazama, pevaće svoje pesme i doživljavati svoje planinarske avanture.

Govoriti i pisati o noćnim marševima, a ne pomenuti ime Borivoja-Bore Veljkovića, bio bi to veliki promašaj. On je od samog početka inicirao noćne marševe, animirao ljude, osmislio trasu, organizovao i vodio noćne marševe punih 20 godina. Uz put ih je sve evidentirao. Bio je alfa i omega, početak i kraj rada u Društvu, ali i na noćnim marševima. Što sve to još traje i što se ove godine organizuje jubilarni, 30. noćni marš, najzaslužniji je Bora. Imao je on povremeno, tu i tamo ponekog saradnika, ali njihova pomoć stvarno je bila minimalna. Krajem devedesetih godina, njegov rad u Društvu, zbog obaveza u Planinarskom savezu Srbije, radnih, porodičnih i drugih obaveza, počinje postepeno da jenjava.

Ovde moramo pomenuti i Magdalenu Seleši, sadašnju, sa drugim mandatom predsednicu Društva. Ona je u planinarski rad uključila celu sebe, bez ostatka, a skoro i celu svoju porodicu. Pored toga što vodi sve administrativne poslove, sastanke, kontakte sa drugim društvima i organizacijama, ona je uključena u organizaciju i izvođenje skoro svih izleta koje naše Društvo organizuje. U pogledu noćnih marševa, dostojno je zamenila Boru, poboljšala je i usavršila neke njegove metode rada i organizacije.

U Novom Sadu, 10.maja 2010

Ristanović Cvetin, planinarski vodič